

СТАНОВИЩЕ

от Джеймс Бориславов Йоловски,

доцент във Висшето училище по застраховане и финанси, доктор по икономика

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Атанас Янев Стоянов

Тема: Актуални финансово-счетоводни аспекти на бизнес комбинациите

1. Общо описание на представените материали

Определен съм за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **Актуални финансово-счетоводни аспекти на бизнес комбинациите** за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика със заповед №198/25.04.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев. Автор на дисертационния труд е **Атанас Янев Стоянов** – докторант към катедра “Счетоводство и одит” във Висшето училище по застраховане и финанси.

Докторантът е представил материали, които включват всички изискуеми документи. Комплектът включва: автобиография, дисертационен труд, автореферат, справка за изпълнението на минималните изисквания за придобиване на ОНС „доктор“, списък с всички публикации, списък с публикации по темата на дисертационния труд, справка за цитирания, справка за приносите в труда, декларация за оригиналност и достоверност, както и копия от всички публикации по темата на дисертационния труд и техни резюмета. Докторантът е приложил 3 броя статии по темата на дисертационния труд, всяка от които е публикувана в списанието на Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС).

Документите съответстват на изискванията, заложили в нормативната уредба от Закона за развитие на академичния състав на Република България, правилника за прилагането му и относимите вътрешни правила на Висшето училище по застраховане и финанси. Документите са изчерпателни и са организирани в подреден и прегледен вид, който лесно позволява задълбочено и пълноценно запознаване с работата на докторанта.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Не познавам лично кандидата, поради което оценката ми за неговото професионално и академично развитие е изградена изцяло въз основа на предоставените от него документи за участие в процедурата. От приложената автобиография е видно, че Атанас Стоянов има приблизително пет години опит както в сферата на счетоводството, така и на одита. Придобил е бакалавърската и магистърската си степен в Университета за национално и световно стопанство, като и двете са в сферата на счетоводството. Както при приемането си в УНСС, така и при завършването си, докторантът е демонстрирал изключителни знания, като е получил най-високата възможна оценка. Въз основа на опита и образованието е видно, че Атанас Стоянов отговаря и на изискванията за съставител на финансови отчети съгласно раздел VI от Закона за счетоводството.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Докторант Атанас Стоянов е предпочел традиционна структура на дисертационен труд, която включва увод, три глави, заключение, библиографска справка и приложения. Тя е разгърната в последователен, хронологичен и съдържателен ред, като между отделните части са реализирани подходящи логически връзки, които допринасят за по-ефективно възприемане на научното изследване и по-успешно аргументиране на изследователските хипотези. Общият обем е 263 стр., от които 6 стр. приложения. Трудът съдържа таблици, графики и фигури, които синтезират, систематизират и визуализират информацията, с което допринасят за по-доброто ѝ възприемане.

Информационното осигуряване е осъществено въз основа на внушителен обем източници, които са цитирани – общо 259. Препоръчвам при групирането им акцентът да не бъде върху азбуката, на която трудовете са написани (кирилица или латиница), а върху езика, доколкото една азбука може да се използва от няколко държави.

Тематиката на дисертационния труд безспорно е актуална и значима. Бизнес комбинациите не са твърде ново явление в счетоводната теория и практика. Но както и авторът е отбелязал, научните изследвания в тази област са ограничени. Успоредно с това, протичането на бизнес комбинациите в практиката се ускорява. Тези явления аргументират необходимостта от трудове, като представения от докторант Атанас Стоянов.

Обект на изследването са бизнес комбинациите, а предмет – теоретичните и приложните аспекти на счетоводното отчитане на бизнес комбинациите и представянето им в дружествените финансови отчети. Считам, че те са правилно дефинирани и съответстват на съдържанието на дисертационния труд.

Като основната цел на изследването приемам дефинирането и предлагането на решения за преодоляване на проблеми във връзка с представянето на бизнес комбинациите в дружествените финансови отчети. Прегледът и критичният анализ, осъществени от автора, са всъщност средство за идентифицирането на предизвикателства и разработването на решения. Затова те правилно са посочени от докторант Атанас Стоянов и като изследователски задачи.

Хипотезата на дисертационния труд е, че в нормативната уредба са налице пропуски и противоречия по отношение на бизнес комбинациите, което обуславя необходимост от усъвършенстване на съществуващите практики. Считам, че осъщественото изследване успешно аргументира тази хипотеза.

Изчерпателно е представен инструментариума от използваните изследователски методи, като положително впечатление прави широкият кръг на приложенияте от автора такива. Коректно са отразени ограниченията при разработването на проекта на труда. Авторът е установил и редица приложения от различни заинтересовани страни на предложените резултати от труда.

Някои единични виждания на автора, споделени в труда, не съответстват напълно на моите лични разбирания. Въпреки това те са достатъчно задълбочено обосновани в дисертационния труд. По тази причина не бих могъл да приема, че това обстоятелство има отношение към достойнствата на предложеното научно изследване.

В структурно отношение Първата глава имат научно-теоретичен характер, в който фокус е изследването на историческото развитие на бизнес комбинациите и критичен анализ на нормативната уредба. Представени са поетапно различните вълни на сливания и придобивания, като са включени множество примери от практиката. Задълбочено са анализирани мотивите на предприятията в тази посока. Изчерпателно е представена и коментирана нормативната база и цялостната процедура по преобразуване до вписването ѝ в Търговския регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел.

Осъществен е логически преход към следващата структурна част, като във Втора глава дисертационният труд се съсредоточава върху счетоводните аспекти на представянето на бизнес комбинациите. Анализирани са основните положения, заложи в относимите счетоводни

стандарти, сред които МСФО 3 Бизнес комбинации, МСФО 10 Консолидирани финансови отчети, МСФО 13 Оценяване по справедлива стойност. Може да се обобщи, че главата има научно-приложен характер. Изследвани са и множество групи показатели и критерии.

Третата глава разглежда задълбочено случаят, свързан с придобиването на „Сосиете Жерал Експресбанк“ АД от „ДСК“ ЕАД. В труда са представени и други практически примери, като придобиването на „Виктория“ ЕАД от „Инвестбанк“ АД. Главата има емпиричен характер, при който се отличават аналитичните способности на Атанас Стоянов и умелото аргументиране на личната му позиция по различни въпроси.

В заключението са обобщени окончателни изводи и препоръки. Ясно е изразена позицията на автора по разглежданите въпроси. Представени са приносните моменти.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В заключението на дисертационния труд са изведени четири основни приноса с научен и научно-приложен характер, които приемам изцяло. Считаю, че в труда се откриват и други приносни моменти, но докторантът е успял да обобщи най-значимите и съществените сред тях. По мое мнение най-ярко се откроява предложението с набор от 35 показатели за включване на интегрирана отчетност в оповестяванията към МСФО 3 Бизнес комбинации в ролята им на нефинансови измерители на успеха.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е представил справка за всичките си публикации (4 бр.) и конкретно за тези по темата на дисертационния труд. Последните включват 3 бр. статии на български език в списанието на ИДЕС. Една от тях е цитирана в международно издание.

Списанието на ИДЕС е индексирано и реферирано в RePec, Google Scholar и EBSCO, а в редакционния му съвет участват едни от най-утвърдени представители на практиката и на академичните среди в областта на счетоводството и одита. Това свидетелства за високото научно качество на публикациите на Атанас Стоянов и за тяхната практическа насоченост.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Предоставените от Атанас Стоянов материали свидетелстват, че той покрива определените със съответните нормативни документи национални минимални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“ (80 точки) в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика, а именно 50 точки от представения дисертационен труд по група от показатели А, Показател 1 и общо 40 точки за представените публикации (по 10 т. за всяка) по група от показатели Г, Показател 7.

7. Автореферат

В комплекта материали за участие в процедурата е приложен и автореферат. Той е в общ обем от 57 стр. Авторефератът успешно резюмира изследването като представя съдържанието на труда и акцентира върху приносните моменти. В него е включена и справка за осъществените публикации по темата на дисертацията. Декларация за авторство е представена от докторанта като приложение към автобиографията му. Авторефератът съответства на изисквания на ЗРАСРБ, правилника за прилагането му и вътрешните нормативни актове на ВУЗФ.

8. Критични забележки и препоръки

Нямам критични забележки. Препоръчвам на докторанта да продължава да развива научната си дейност. Подходяща следваща стъпка в тази посока е емпирично проучване за оценка на предложения от него набор от нефинансови показатели чрез анкета или дълбочинни интервюта. Препоръчвам също да се реализират публикации на английски език и в съавторство.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси. Нямам съмнения относно личното участие на докторанта и не съм установил наличие на плагиатство.

Докторантът Атанас Стоянов безспорно проявява качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания. Разработеният дисертационен труд еднозначно демонстрира, че авторът има задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика.

С оглед гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от дисертационния труд, автореферата към него, постигнати резултати и приноси. Предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Атанас Стоянов в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

24.05.2023 г.

.....
доц. д-р Джеймс Йоловски